

1791.

Kern 3487

(1-12)

344

DE

(3)

ERRORIBVS
MENTIS HYMANAE,

CONSENSV FACVLTATIS MEDICAE,

PRAESIDE

D. PHILIPP. FRIEDER.
MECKEL,

MED. ET CHIRVRG. PROF. PVBL. ORD.,

PHYS. CIRC. SALIC. ET COMIT. MANSFELD.,

DIRECT. INSTIT. CLINIC. CHIRVRG.

PRO

GRADV DOCTORIS MEDICINAE

D. XVIII. NOV. MDCCXC.

DISPVTABIT

IO. FR. AVG. HASSEBERG,

HOHENSTEINENSIS.

HALAE,

TYPIS HENDELIANIS.

DE

ERRORIBVS
MENTIS HUMANAE

CONSENSVS FACULTATIS MEDICAE

PRAEFATIO

D. PHILIPP. FRIEDER.

MECKEL

MD. ET ORNIVS. VON. TYER. GEE.

THVR. CIRC. SALLI. ET COMIT. MANNFELD.

DIRECT. FACULT. MEDIC. CHIRURG.

P. R. O.

GRADV DOCTORIS MEDICINAE

D. XVII. NOV. MDCCXC.

DISSERTATIO

IO. FR. AVG. HASSERBERG

DISSERTATIONIS

HALLAE

MDCCXC.

VIRO ILLVSTRI, EXCELLENTISSIMO,
IOANNI THEOPHILO
ZENCKER,

MED. DOCT., PROF. PVBL. ORD. CHIRVRG.

ET

MEMBR. COLLEG. MEDICO — CHIRVRG.

BEROLINENS.

D. D. D.

AVCTOR.

ALSO BY THE AUTHOR

JOHN THEOPHILUS

ZENCKER

M.D. DOCT. VAG. RIV. AND CHIRURG.

ET

PHYSICIAN TO THE

EMPEROR

M. D. D.

AVCTOR

1.

De erroribus mentis humanae aliquid conscrip-
 turum detertere plane potuissent ab instituto immorta-
 lis pathologiae sanioris instauratoris, Hieron. Dav.
 GAVBII 1) verba, animi quippe morbos alienos omni-
 no esse a medici inuestigationibus; nisi idem auctor
 paullo antea ipse, animi vires ad corporis functiones
 praecipue extendi, monstrasset, omnesque auctores in
 eo conuenirent, medicum adeo necessario debere psycho-
 logiae empiricae operam dare, vt, his cognitionibus
 experts, ne vlllo quidem modo, morbis ipsis et affecti-
 bus corporeis mederi possit.

Neque tamen a veritate aberrare videntur, qui
 certos quosdam limites definiendos esse statuunt. Nam-
 que, si omnes, nullo excepto, errores animi humani
 medicorum attentionem requirerent, allotriis omnino
 sese immiscere, atque mox paedagogos aut morum
 institutores referre, iam longe alienis muneribus
 fungi deberent.

2.

Ideoque videtur mihi quidem haec iusta atque
 omnibus numeris absoluta distributio, dum mentis hu-
 manae vires habemus duplices, quarum vna posita sit

A 3

in

1) Instit. pathol. medic. § 42.

in ratione, altera in appetitu; illam omnino a medico respici debere, hanc autem minus, nisi voluntatis deprauatae fons manifestus fuerit in ratione aut intellectu situs. Medicus e. g. voluntatis morbos negliget, auaritiam, inuidiam, malitiam, si vel a primis educationis vestigiis adhuc superesse videntur, maxime vero iis medebitur, dum ex morbo aliquo intellectus, ex melancholia cet. originem duxerunt.

Neque tamen medicorum est, quoscumque animi affectus cognoscere, dignoscere ac curare, sed ad eos tantum consilia transferre, qui vel ex morbis corporis oriuntur, vel ipsum corpus afficiunt. Sic fatuitas atque dementia, phantasiae et intellectus variae laesiones, per se quidem ad medicum non pertinent; simul ac verum cum affectibus corporeis iunguntur, omnino medicorum munus est, causas et indolem horum animi vitiorum dignoscere, atque iisdem, quantum licet, obviam ire.

3.

Hic quidem medici aliam ac philosophi viam incedere solent, dum hi, exemplo CICERONIS, et tot aliorum, ex natura animi ipsa declarare satagunt indolem et perturbationum animi et errorum intellectus, neque satis in scenam ducere videntur corporis habitum: medici vero nonnunquam solis contenti hypothesebus de encephali fractura atque compage, nil aliud videntur demonstrare voluisse, nisi quod anima ipsa sit molecu-

7
Iecularum crassiorum in vasis encephali congestarum copia: alii vero, animi quidem immortalis praesentiam omnino consistentes, nihilominus mechanico modo explicasse videntur et functiones cerebri in statu sano, et depravationes earundem in statu morbofo.

4.

His iam expositis patere videtur *cum* finis huius opellae, *tum* ratio, qua tractare optarem hoc obiectum. Verum enim vero nil magis doleo, quam eam, qua impediatur, temporis breuitatem, arctosque, quibus circumscribitur haec disquisitio, limites: neque exhibere possum, nisi leue quoddam atque haudquaquam satis ratione et experientia confirmatum specimen theoriae huiusmodi vitiorum animi.

5.

Superfedemus merito omnibus, speciosis quidem, sed subtilioribus nostro captu, disquisitionibus philosophorum de natura et indole innatae nobis substantiae, animi, cum medicos maxime deceat, sola experientia niti, neque iis immitti speculationibus, quae ab experientia sunt alienae. — Mentem humanam esse nil aliud nisi substantiam simplicem, quae in nobis cogitat et vult, simplex quidem mihi videtur atque cuiusque obuia notio rei adeo obscurae, vt ad intimam eius cognitionem minime humano generi speciei penetrare liceat.

Hanc substantiam, vi satis actiua, neque tamen cum viribus aliis totius vniuersi comparanda, praeditam, actiones suas exferere ope organi sui, corporis, iam a pristinis inde temporibus credebatur. Actiones caeterum intellectus, alterius vis animi, duplicem fontem habere, tum sensus, tum rationem ipsam, seu ratiocinium, licet iam a tota fuerit antiquitate, nonnullis tamen contrariantibus, defensum, nuperorum philosophorum argumentis dilucide expositum videtur.

6.

Hoc quidem ac alia eiusdem fere argumenti, magis aliena videntur a medici indagacionibus, quam commercium, quod mentem humanam suumque corpus intercedit, quo fit, vt vires suas possit actiuas exferere. — Videtur quoque ad nostrum institutum magis facere eiusmodi disquisitio, dum, vitia mentis a corporis constitutione ac habitu deriuaturi, ad commercium animi et corporis consilium transferimus. Praetermissis enim hypothesibus variis, quas docti viri excogitarunt ad clare demonstrandum modum, quo animus humanus in suum corpus agit, et quo percipit obiecta externa sensuum; nostris maxime temporibus videtur commercium, altis ceteroquin tenebris obuelatum, parum lucis plus obtinuisse, neque tamen eadem adeo clara est, vt nihil superstit adhuc extricandi. Mens enim humana adeo reconditae semper indolis manebit, vt eius naturam plane perspicere fere nunquam posse videamur. Verum enim vero cum hoc vnum sapiamus,

simpli-

simplicem esse substantiam, vique pollerè maxime actiua, adeoque potenti, vt in infinitum fere extendatur, atque nulla totius vniuersi vis materialis cum eadem possit comparari; ad vires actiuas corporis infitasque forsan magis iure reducitur haec animi vis, quam ad alias. Nostri praesertim temporibus argumentis sat manifestis euictum est, corpus humanum regi ac moderari viribus infitis, adeo diversis ab aliis omnibus totius vniuersi potentiis, vt neque physicis, neque mechanicis, neque chemicis regulis possint subiici. Hae quidem vires non solum omnibus functionibus corporis praesunt, sed conseruant quoque illad, atque in morbis auertunt damna corpori inferenda, mortique cauent.

7.

Systemati neruoso praesertim insunt vires istae vitales, ideoque in concursu ac centro systematis neruosi maxime obuiae sunt. Insunt itaque encephalo, et speciatim partibus iis, quae originem neruorum continent. — Hic quidem agunt, aut agere videntur eo modo, vt, motu oscillatorio vltimarum fibrillarum viuarum cerebri excitato, menti humanae afferant imaginem rerum externarum per sensus et neruos occurrentium. Adeste itaque videtur transitus naturalis ex partibus corporis vitae maiori gradu expertibus, crassioribus, tela cellulosa tantum conflatis, ad partes neruosas subtiliores, ab his ad minimas fibrillas, neruorum origines, in cerebro maxime obuias. Vires eo vegetiores his partibus sunt, quo magis accedunt ad has vltimas partium

particulas, maxime vegetae agunt in his, propiusque accedunt ad mentis humanae naturam. Mediam videntur constituere partem inter mentem et corpus suum: nisi quod mens humana motus omnino sit expers, hae autem vires, motu oscillatorio fibrillarum minimarum sese manifestantes, omnis motus corporis humani sint causae.

His expositis patet, quatenus influxum physicum mentis in corpus et v. v. assumere possim. Congruere enim mihi, si LEIBNITII opinionibus assentiri placet, monades nerueae substantiae, quae constituit fibrillas minimas cerebri et originum neruorum, cum mentis monade videntur. Si quoque animi perceptiones nil aliud sunt, nisi mutationes aut actiuitatis quaedam ratio, omnino commercium vtrarumque monadum eo clarius euadit, licet ex prioribus principiis non negetur, multa imo plurima adhuc superesse, quibus vt lucem foenerare possimus, esset sane optandum.

8.

Nemo forsan mihi obiiciet, hac expositione fibrillis cerebri, motibusque earumdem plus iusto tribui, cum physiologia expers plane atque ab omnibus sanioribus principiis rudis penitus is mihi videatur, qui cogitationem ipsam fibrillis cerebri adscribere cuperet. Agere enim motusque exferere non possunt hae particellae, nisi adsit mens sibi conscia in eandem potentiam suam exercens: totoque coelo differre mihi videtur simplex
illa

illa atque a viribus corporis pendens repraesentatio (*Vorstellung*) a cognitione ac intuitione animi ipsa (*Erkenntniss*). Illa meris viribus corporis, speciatim fibrillarum sensorii communis, explicatur, consistit motitationibus earundem fibrillarum, constituit vero id, quod *ideas materiales* nuncuparunt immerito varii philosophi. Haec quidem actio congruit cum actione mentis humanae, neque tamen aliquid explanare potest, quomodo apperceptio ipsa (*Erkenntniss der Seele mit Bewusstseyn*) fiat.

Hinc probe discernere debemus animi vires et actiones ipsas, ab actionibus sensorii communis motibusque fibrillarum. Qui phantasiam, memoriam, cogitationem ipsam ad cerebrum reduxerunt ²⁾, omnino, si recte intelligas, rationi non contradicunt. Probabile mihi videtur, ideas nostras omnes, nulla excepta, a rerum nos ambeuntium impressionibus in organa sensuum, ortum ducere; materiem itaque, qua occupatur mens humana, sensorio communi afferri, eiusque ope ad animum perduci. Praeterea omnino credo, memoriae et phantasiae maximam forsitan partem ad motitationes istas fibrillarum sensorii communis referri posse, atque ad habitum fibrillarum, motus istos reiterandi, prout voluntas aut ideae animi variae stimuli loco agunt.

²⁾ e. g. Dav. HARTLEY observat. on man and his frame p. 392. — BEATTIE dissert. moral and critical p. 12. 13.

agunt 3). Discernenda enim mihi videtur *memoria* et *reminiscentia* (*Gedächtniß und Erinnerung*.) Illa ver-
fatur in reiteratione motuum vibratoriorum, qui in
fibrillis cerebri fiunt, haec vero in apperceptione men-
tis, siue in reuocatione idearum pristinorum, mentis
ope ipsius. Illa quidem solummodo ab obiectis sen-
suum externis producitur, hominique cum brutis est
communis, neque ideis animi ipsius excitatur: illa vi-
get in insomniis: haec vero humanae menti propria est,
neque sine huius influxu formari potest 4).

9.

Illam conditionem fibrillarum sensorii communis, qua
proclives redduntur ad motus suos reiterandos, format
itaque memoriam, format quoque associationem idea-
rum eam, quam materialem nuncupare mallet, quae-
que in insomniis maxime est conspicua. Quod in in-
somniis raro aut fere nunquam actiua sit mens ipsa, in-
de praecipue elucere videtur, quod absint fere semper
a nostris insomniis temporis et loci ideae, quae claram
reddere tantum possunt repraesentationem, quaeque
proprie ad mentem humanam reduci posse videntur.
Simulac vero tempus et locus in insomniis apparent,
vna agere incipit animus, neque purum est insomnium.
In insomniis videmus multa, pauca audimus, cum ima-
ginatio

3) ABEL über die Quellen menschl. Vorstellungen
S. 42. — PLATNERS neue Anthropologie
§. 372. etc.

4) L'esprit de BUFFON c. 17. 18. p. 63.

ginatio et associatio idearum materialium, quæ organo auditus ad mentem feruntur, debilior sit in hoc sensu, confusiores sint sensationes 5). Insomnia itaque non reminiscenciam, sed memoriam quasi materialem tantum supponunt.

10.

Haec hypothesis de motibus fibrillarum cerebri, causis repræsentationum, et *idearum* sic dictarum *materialium*, atque de conditione fibrillarum, quæ aptæ redduntur ad reiterandos suos motus, tanquam causa memoriae, adeo plana videtur mihi, nonnisi probabilia sectanti, ut manifestioribus argumentis declarari fere superfluum appareat. Plane enim contradicit philosophiae, si vera vestigia in partibus cerebri minimis, aut veras imagines rerum externarum assumas, aut si singulas animi facultates singulis tribuas cerebri loculis, qua hypothese ridiculos fere se exhibuerunt Arabes, eorumque sectatores. De argumentis, quibus euincere hanc theoriam sategerunt varii, dum ad morbos encephali atque vulnera, quibus haec vel illa facultas mentis laedebatur, respicerent, alio loco fermo erit.

Hic quidem, prius quam ulterius progrediar, suppressere nequeo exemplum, quo forsan magis adhuc illustratur associatio materialium repræsentationum. Comparare enim mallet motus fibrillarum cerebri,

5) BERKELEY Essay towards a new theory of vision
p. 339. (8. Lond. 1732.)

cerebri, quae facultatibus mentis inferioribus inferiunt, cum motibus muscularibus. Quid enim impedit, quominus confiteamur, eodem fere modo cohaerere fibrillas sensorii communis, quo musculi membri cuiusdam noctuntur? — Dum enim e. g. totum brachium eleuamus, vna agunt plures musculi, praefertim vero cucullaris, leuator scapulae, deltoideus, supraspinatus et coracobrachialis, vna cum supinatoribus antibrachii. Aliter quidem eleuatio brachii totius fieri nequit, nisi simul agant omnes hi musculi: imo cum, eleuato brachio, vim quamdam exercere cupimus, flexores digitorum, et, prout vis est, vel extensores vel flexores manus ipsius agunt. Haec actio musculorum vel simultanea vel succedanea perficitur nexu quodam musculos intercedente, et exempli loco omnino adhiberi posse videtur ad dilucidandam actionem fibrillarum sensorii communis. Est enim is habitus earumdem, vt, dum vna agat, plures simul vel successu temporis, vel simul operentur, atque menti offerant ideam notionemque rei.

II.

Haec quidem actio fibrillarum sensorii communis vel augeri vel diminui potest, vtrumque vltra modum fanitatis, quod primum facit fundamentum morborum animi. Augentur autem vel plures simul, vel vna alteraue, ceteris suppressis. Aucti motus fibrillarum cerebri generatim supponunt impressiorem fortio rem objectorum externorum: hinc sonitu violentiori,

tiori, aspectu vel valde tetro vel magnopere iucundo, sensatione viuida et tactu acriori grauius afficimur, eorumque memoria facilius reiteratur, quam eorum, quae leuius sensus nostros percellunt.

Deinde animaduertitur, quo repentius quasi irruit in organa nostra sensoria obiectum externum, eo maiorem producere actiuitatem fibrillarum sensorii communis: fragor, qui tonitru exploditur, longe fortius nos afficit, longaeque diutius auditur, quam alius sonus.

Quo magis porro a sensibus ipsis excitatur motus fibrillarum, eo viuidior obseruatur: quando a mente ipsa producitur, debiliior est, nisi participes sint sensus, quod saepe ignorat animus aut ignorare affectat 6). Certum ceteroquin est, quod, quo magis cum sensibus cohaereat perceptio, eo viuidior sit, ac eo diutius retineatur. Hinc subiecta ipsa facilius memoria retinentur, quam verba ac nomina: hinc, si notiones generales, quae ex variis ideis materialibus ab anima ipsa formantur, seiungi possunt et analysin subire, facilius seruantur memoria, alias non.

12.

A corporis constitutione pendet constitutio partium singularum: hinc, dum corpus tenerum est ac irri-

- 6) Religiosi et fanatici viuidius sentiunt, diutiusque retinent ideas de Dei essentia ipsis insita, de amore erga seruatorem, qui amor voluptatis a sensibus oriundae plus habet, quam ipsi boni homines sibi imaginantur.

irritabile, fibrillae cerebri eadem teneritudine atque irritabilitate laborant. Quo magis tenera est fibra, eo facilius mouetur a stimulo vel leuissimo, eo violentius mouetur a stimulo paullum fortiori. Hinc feminae deliciores, infantes tenelli, homines irritabiliori systemate et delicata structura ad femineam naturam propius accedentes, a stimulis leuioribus ad graues animi perturbationes incitantur, imaginatione fortiori praediti sunt, et ad sic dictas sensationes subtiliores (*feine Empfindungen, zartes Gefühl*) inclinant. Prout temperamentum et aetas in his hominibus mutantur, euanescit, ipsis inuitis, haec deliciores structura: viri adulti, ad grauiore labores destinati, non nisi a validioribus stimulis incitantur. — In his hominibus memoria plus minusue labilis est, cum turbulentae magis sint actiones fibrillarum ac nimis cito sibi inuicem succedant, quam vt diutius asseruari possint et reiterari, occasione data. Ex eadem causa in morbis aut eorum accessibus, in hypochondriacis praesertim, tum etiam doloribus praesentibus, memoria labilis est.

13.

Tensio fibrarum auget earum elasticitatem, auget itaque motum oscillatorium, nisi adsit simul rigiditas. Hinc quoque in iis hominibus, qui vel a natura, vel ab educatione tensam hanc fibrarum structuram receperunt, actiuitas fibrillarum cerebri maior obseruatur. Maior obseruatur in affectibus: hae quidem

dem ideae, quae affectibus percipiuntur, viuidius agunt in motum fibrillarum, et is motus diutius feruari faciliusque reiterari potest, dum affectus simul agunt. Sic quoque sensilitas nimis aucta, fibrillarum irritabilitatem adauget: imaginatio vegetior est et memoria viuidior in his subiectis, quae sensilitate pollent.

14.

Eodem modo agunt in ideas sic dictas materiales, siue in habitum fibrarum ad motus actiuos reiterandos, ii humores, qui ad corruptionem aut ad acrem indolem procliuus sunt. Eodem modo quoque circuitus sanguinis nimis adauctus fibras sensorii communis nimis irritabiles reddit, vt imaginatio augeatur, memoria fiat labilis et nonnisi viuidioribus, et sensualibus ideis excitetur. Hinc patet, quantopere dominantur in hanc diathesin et clima calidum, et aer purus, et educatio, et consuetudo et vitae genus et aliae innumerae res, quae corpus alterare valent.

15.

Debilitatur autem actio fibrarum cerebri omnibus iis rebus, quae irritabilitatem minuere possunt, velut fibrarum totius corporis inertia, crassitate, rigiditate, laxitate, aquositate, humorum inertia, sensuum et animi actionum torpore ac insensilitate.

Senes non propensi sunt ad nouas ideas materiales: habitus is, quem semel, in iuniori aetate, receperunt fibrillae, ad motum certum producendum, manet constans, dum fibrillae rigiditatem subierunt: hinc optime reminiscuntur idearum ac rerum, quas iuniori aetate obtinuerunt, subito vero euanescent ideae, quas prouecta aetate et nuper adipiscuntur. Imaginatio non adeo vegeta est, neque ceterae vires animi inferiores, quae cum motibus fibrarum cerebri congruunt. — Eodem prorsus modo se habet temperamentum phlegmaticum, melancholicum ob causas in hoc paragrapho indigitatas.

Saepius mutatio oboritur fibrillarum cerebri, structura earum subito alteratur, quod in morbis acutis contingit quandoque. Sic memoria earum rerum, quae ante morbum aegro sese offerrent, euanescit, saepius imaginatio tantopere mutatur, vt, antea fere nulla, nunc vegeta sit, siue, antea vegeta, nunc fere euanescat.

Fames debilitat actionem virium omnium, hinc quoque facultatem repraesentatiuam fibrillarum cerebri. Alioquin vero incitat simul actionem, sed, cum simul imbecillem reddat, constantia actionis perit. Hinc religiosi et anachoretæ, fame excruciat, ab vna in alteram ideam immerguntur: hinc imaginatio adeo viuida et efficax, hinc tot insomnia hominum fanaticorum.

Tem-

Tempeſtas humida, frigida demit irritabilitatem, hinc quoque actionem fibrillarum cerebri debilitat, et facultatem repraeſentatiuam minuit.

16.

Progredimur ad aliud vitium actionis fibrillarum cerebri, nempe ad ſublaturum aequilibrium earum, quod quidem conſtituit plerumque *ideam fixam*, ſiue ſtatum eum ſenſorii communis, ubi certa eidem tantum idea inhaeret. Si enim, ſuppreſſa actione hac vel illa fibrarum, tantum alia ſeruetur, aut ſi ſingulae fibrillae motu debilitantur, actiones vnus perdurant, ceterae vero euaneſcunt. Praeſertim, dum reiterantur continuo eadem ideae, oritur idea fixa, verum initium morbi mentis, praecipue in melancholicis, doctis hominibus, amatoribus, etc. obſeruatum.

Si actiuitas motuum fibrillarum cerebri vltra gradum naturalem augetur, oriuntur ex materialibus ideis phantaſiae, ideae materiales ſenſuum, aut perceptiones ſenſuum ipſae, quas ſibi homo tanquam praefentes imaginatur. Tunc impreſſiones ſenſuum haud amplius conſcio homine fiunt, neque amplius agunt in ſenſorium commune. Hic quidem primus eſt gradus *delirij* ſic dicti *notionalis*. Intenti in unum objectum e. g. religioſi, conſpiciunt lucem internam, claram, Deum ipſum referentem; omnia objecta ſenſibus ſe offerentia vel negligunt, vel percipere plane non videntur. — Singulare videtur illud phaenomenon, quod ſenſus interni et

B 2

exter-

externi aequo modo agant in animum, neque adfit sensationum vlla differentia, nisi respectu expressionis. Hinc eadem in his hominibus esse videtur sensatio ipsa cum repræsentatione ex actione fibrillarum cerebri tantum orta. In doctissimis hominibus quoque haec constantia ideae vnus saepius praedominatur, vt stulti penitus appareant. Hieron. CARDANVS, quo nemo stultius sapuisse, nemo sapientius insaniisse dicitur, omnia, quae vellet, sibi imaginabatur, et adeo viuis coloribus tanquam praesentia cogitabat, vt vere videre et audire sibi videretur. Sic Franc. VIETA, algebrae immortalis instaurator, cataleptico fere statu per plures dies manebat, dum problemati aliquo soluendo insudaret. Innumera fere sunt exempla eiusdem argumenti, SWAMMERDAMII, TASSII, HUGENII, PASCALII, qui praeter vnam, alteramue ideam praedominantem assiduo sano iudicio pollebant. Sed de his postea, cum de melancholicis ipsis loquemur.

17.

Iam vero experientiam consulamus, vt obseruationes de variarum mentis facultatum vitis nobis largiatur. Primum vero de memoriae erroribus quaeramus, quid scriptores consignauerint, quo facto facilius applicari poterint haec facta ad nostram theoriam.

Memoriam voco, si artu amputato, sensus doloris adhuc in amputato membro percipitur: namque remanent sensationum vestigia, id est, habitus ad reinteran-

terandos suos motus oscillatorios in fibrillis sensorii communis, licet perierit membrum ipsum. Innumeri fere obseruarunt, hunc sensum retineri, prae aliis PARAEVS 7), Fabric. HILDANVS 8), ACRELIVS 9): in quibus casibus ad consuetudinem quidem respicere mihi non placet: meo arbitrio melius declarari potest ex antegressa hypothesi. Quid quod varii perceperint flexionem detruncati artus 10), vt certe ad remanentem habitum fibrillarum cerebri, motus suos repraesentatiuos reiterandi, respicere debeamus.

18.

Pertinent huc exempla hominum, qui per morbos et capitis laesiones memoriam aut insigniter laefactatam experti sunt, aut omnino amiserunt. Declaratur autem hoc phaenomenon ex §. 15., vbi mutatio subitanea structurae cerebri, quae vel per morbos vel per capitis laesiones oboritur, tanquam causa euanescentium motuum aut habituum, qui in fibrillis cerebri resident, ad motus certos reiterandos, arguebatur.

Notum est exemplum aegrotorum, qui peste famosa illa Attica correpti fuerant, superato morbo,

B 3

memo-

7) Des playes d'arquebusade p. 67.

8) Cent. III. obs. 13. 14.

9) Utförliga förklaring om friska fors egenskap, p. 295.

10) XVYSCH aduers. anat. p. 14. Ep. X.

memoriam penitus amittentium 11). — A plethora obliuifcentia omnium cum mutila et peruerfa dictione, tanquam infultus apoplecticus, considerata videtur 12). — A faburra biliofa, quae periodis recurreret, memoriae fuppreffionem vidit Ant. BENIUE-NIUS 13). Talem periodicam viciffitudinem amnefia, ex plethora aut faburra certe oriundam, GAL-LI 14) et HALLERVS 15) obferuabant: — ex fuppreffis haemorrhoidibus vel lochiis non rara eft amnefia obferuatio 16). — A retrogreffa arthritide, aut dysarthritide fic dicta, orta obliuio haut difficulter explicatur ex noftra theoria: refituebatur fanitas per roborantia antarthritica 17). A fcorbuto ortam amnefiam vidit Seuer. EVGALENVS 18).

Post morbos acutos remanere rerum obliuionem praefertim earum, quae morbo praefente fiebant, haud rara eft obferuatio, inprimis post febrem catarrhalem

- 11) THUCYDID. Hift. bell. peloponnef. Lib. II. c. 49. p. 330. (ed. BAVER 4. Lipf. 1790.)
- 12) MORITZ Magaz. zur Erfahrungsfeelenkunde, IV. B. III. St. S. 23.
- 13) De abditis morborum cauffis, c. 47. (8. Bafil. 1582.)
- 14) Journ. de Trevoux. 1711. Iuin.
- 15) Element. phyfiol. T. V. p. 550.
- 16) ZACVT. Lufit. Prax. admir. Lib. I. obf. 46. SAL-MUTH Lib. I. obf. 72.
- 17) Eph. nat. cur. Dec. I. ann. 3. obf. 198.
- 18) De fcorbuto n. 49. (ed. Ien. 1724 8.)

lem 19). — Huc quoque pertinent exempla, vbi apoplexia vel sanguinea 20), vel serosa colluue orta 21) animi vitium hoc produxit, et variis pedum tumoribus aut fluxu ventris ab eo malo aegroti liberabantur 22). — Post cephalaeam grauiorem superfuit hic memoriae defectus 23), vt et patriam et cognatos obliuiscerentur aegri.

19.

A capitis laesionibus, a lapsu, a vulnere eiusmodi vitium oriri, haud infrequens est animaduersio, quae facilius explicatur nostra theoria. Obseruatum tamen dignum est, quandoquo vulnere excitato memoriam vigere, praepostere vero sanato perditam ire, nec recuperari, nisi renouato vulnere 24).

Varii quoque sunt diaetae errores, qui attrahere hunc mentis morbum possunt. — Qui memoria praestanti praeditus fuerat ad xxx annum vino abstemi-

B 4

mius,

19) HARDER apiar. obs. 122. Hist. de l'acad. des scienc. à Paris. 1754. p. 514.

20) WEFER de morb. capit. obs. 67. 109. EBERHARDS (I. P.) Vorlesungen p. 902.

21) Philos. Transact. n. 185.

22) SWIETEN Comment. in BOERHAAV. aphorism. T. III. p. 373.

23) SALMVTH. Lib. II. obs. 41. Hist. de l'ac. des scienc. à Paris. 1711. p. 27.

24) Giornale de' letterati. T. XVIII. p. 64.

mius, multum amisit memoriae, cum vino coepisset
 uti 25). — Tetrum illud scelus, nostris temporibus,
 eheu, maxime commune, quod eiaculatione feminis
 praeter naturam committitur, memoriam magnopere
 debilitat et saepius penitus delet 26). — Sic aestus
 nimius agit in memoriam. Incolae zonae torridae
 ingenio et praesertim imaginatione feruida pollent,
 memoria autem non constans obseruatur 27). Nostro
 praesertim climate aestus insolitus agit in memoriam
 debilitando: neque rediit memoria, nisi mitigato coe-
 li aestu 28).

20.

Ex §. II. patet, iis praesertim ideis, quae sub
 sensus cadunt, memoriam excitari ac feruari. Hinc
 non mirum est, qui signis non vtantur, memoria fere
 carere, velut infantes inter bestias educati 29). Hinc
 quoque primo obliuiscuntur aegroti substantiua et no-
 mina appellatiua, quia arbitraria sunt, neque aliquid
 sensuualis habent 30). Hinc id studiorum genus prae-
 fer-

25) I. H. SCHVLZE de gran. kerm. p. 28.

26) TISSOT de l'onanisme. p. 32.

27) FALCONER Bemerkungen über den Einfluss des
 Himmelsstriches etc. B. I. Hauptst. XIV. Abschn. I.
 p. 71. — LEBRUN travels Vol. IV. p. 92.

28) Hist. de l'acad. des Scienc. 1705. p. 58.

29) CONDORCET recherches philosophiques sur
 l'homme et sur les animaux. p. 75. — Bern.
 O'CONNOR hist. of Poland, T. I. p. 342.

30) BOERHAAV. morb. nerv. p. 697.

fertim memoria seruant, quod ipsis maxime fuerat familiare, aut quod in prima iuuentute didicerant, vbi sensibus magis gratum redderetur: sic explicatur exemplum philologi, qui, amnesia correptus, omnes reliquas linguas oblitus erat, sola Hebraica excepta 31): sic quoque hominis, qui vocum ex morbo memoriam amiserrat, musices tantum peritiam retinuit 32).

In his quidem aliisque casibus omnino quoque ad certarum fibrillarum motum suppressum, ceterarum superstitite, conuertere nos possumus: quae hypothesis cum nostra hoc paragrapho signata theoria congruit: eae enim ideae materiales, quae ob gratitudinem aut consuetudinem saepius exercebantur, facilius seruantur, quam aliae.

21.

Nonnunquam vero hic habitus fibrillarum ad motus suos pristinos reiterandos adeo deletur, vt eruditi omnem literarum facultatem perderent 33), vt artes suas et propria inuenta, imo propria nomina obliuiscerentur 34): vt sonorum formationem et loquendi

B 5

deni-

31) ABEL Quellen menschlicher Vorstellungen, S. 207.

32) HAMBERGER institut. physiolog. p. 572.

33) CAEL. AVRELIAN. chron. Lib. I. c. 15. CARDAN. de subtil. Lib. XVI. p. 515.

34) TVLP. Observ. Lib. IV, obs. 15. Henr. ab HEERS observ. 131.

denique facultatem penitus amitterent 35): vt nec famem nec fitim sentirent 36).

Hic quidem summus videtur gradus amnesiae, si et proprium nomen obliuiscuntur et famis sitisque haud amplius conscii sunt aegri. Sed superest adhuc, vt peculiare quoddam vitium memoriae explicemus, quod consistit in suppressis motibus fibrillarum cerebri per aliquod tempus, siue hoc fiat spasmo earum, quem omnino in tam irritabilibus particellis assumere licet, siue alia adhuc ignota caussa quae, internos animi sensus (vt ita me exprimam) vegetos reddens, facultatem repraesentatiuam ipsam supprimit. Sic apoplexia et lipothymia statum animae per plures saepe horas, imo dies 37), inertem relinquit, post quem mens, quasi nil interea secum actum fuisset, neque intercessisset temporis intervallum, denuo euigilat. Noctambuli eorum, quae interim gesserunt, nullam memoriam retinent 38). — MARQVETVS, cum XXI. dies in delirio transegisset, conualecens, vix 24 horarum morbum fuisse sibi persuasit. Reliqua vestigia morbus quasi destruxerat 39).

Memo-

35) Hist. de l'acad. des scienc. à Paris 1711. p. 27.

36) FISCHER de senio p. 67.

37) Per sex mensium spatium. Hist. de l'acad. des scienc. à Paris. 1719. p. 225.

38) NICOLAI von der Einbildungskraft, S. 96.

39) Observ. p. 193.

Memoratu digni sane sunt ad hunc finem obseruationes catalepticorum, qui sermonem per morbi paroxysmum interceptum eodem loco continuant, quo interceptus fuerat. Exstant omnino multa exempla, quae, conscientiam obiectorum externorum perdurare in catalepticis paroxysmis, demonstrant. Interea tamen plurima satis manifestant, sensus omnes tolli, ipsamque imaginationem tantum vigere: quod fit in fanaticis plurimis, qui ἐν θροναζόμενοι ineffabilia verba audiunt, neque sentiunt ea, quae eosdem circumstant, neque ante actorum recordantur 40).

22.

Cum memoriae defectus princeps fuerat vitium aegri, varium cranii et cerebri statum praeternaturalem animaduerterunt medici. Neque enim sibi sumserit quisquam, determinare, num hae cranii ac cerebri laesiones verae fuerint amnesiae aut aliorum mentis vitiorum causae, quippe quae nonnunquam mortis, saltim morbi effectus sint habendae, quam causae ipsae morbificae. Verum enim vero, cum simul adfuerint hae capituli laesiones et obliuio, aliquid inde ex hoc peculiari nexu concludere, quid vetat? — In senibus, memoria destitutis, cerebrum minui amplitudine, imo saepius consumi, obseruauit iam Dav. HARTLEYVS 41); cerebrum

40) Fr. HOFFMANN apud NICOLAI Pathologie B. III. p. 215. HIRSCHEL von der Kataleptse, 1769. 8.

41) Observ. on man and his frame p. 392.

brum siccissimum, durum, friabile, luteum vidit Henr. AB HEERS 42): sanguinem fluidum in ventriculis cerebri redundare, qui et ventriculos ipsos eroderat, vidit in vetula obliuiosa MORGAGNIUS 43): pintam aquae inter meninges obseruarunt Angli 44), hydatides in plexu chorioideo WEPFERVS 45): calculum quendam in glandula pineali paradoxus homo, sed bonus obseruator CONTVLI 46).

23.

Quod superiores sic dictas mentis facultates attinet, quae quidem ipsa nobis insitae substantiae vi exeruntur, absque inferioribus, *sensatione* quippe, *imaginatione* et *memoria* consistere nequeunt: attamen obiectis harum facultatum tantum vtuntur ad formandos suos actus. Huc pertinet *attentio*, siue actio ea animi, quae clariorem reddit ideam vnam prae ceteris, quas simul sentimus: *intellectus*, siue facultas, ideas claras ac distinctas reddendi: *ingenium*, siue vis, similitudines rerum facile apperciendi: *ratio* denique ipsa, siue facultas mentis, veritatum generalium nexum clare percipiendi,

cum

42) Observ. med. III. p. 45.

43) De sedibus et causis morb. Ep. II. 13.

44) Philos. Transact. n. 185.

45) De morb. capit. obs. 96.

46) De lapidibus podagra et chiragra in corpore productis p. 42. (4. Rom. 1697.)

Cum nequeant hae quidem vires animi actiones suas rite exercere, nisi dum adfint obiecta externa, nisi que eadem sentiat ac percipiat mens: patet, generalioribus legibus facultatum animi inferiorum has quoque subiectas esse. — Hinc frequentia sunt exempla, vbi vegetioribus sensibus nectitur facultas ingenii summa, vbi iis omnino omnibus augetur intellectus perspicacia, quae sensuum actiuitatem et facultatem repraesentatiuam acuunt. Sic febris acuta dat idearum fecunditatem et eloquentiam, vt, quae per totam vitam perspicere nequibant, statu febrili clare cernerent aegri 47). — Attentio quoque morbis augetur: melancholici multi fuerunt illustres inuentores. Testes allego tantum SWAMMERDAMIUM, HUGENIUM, TASSUM, vt alios transeam. — Ingenium acquisiuit MABILLONA a morbo 48): alius per ictum in cranium 49): alia per hystericas passiones 50). Quando morbi vis cessauit, recidunt in pristinum statum 51), quod praesertim in stupidis accidit, qui in acme febris ingeniosa et acute loquerentur, vt tamen post febrem iterum stupidi homines essent.

24.

47) Ioh. CHIFFLET pulvis febrifugus orbis americani.
(4. Lovan. 1653.) p. 20.

48) Et. BONNOT DE CONDILLAC essai sur la source des connoissances humaines p. 110.

49) Nic. ROBINSON new treatise of the spleen p. 70.

50) Ant. LE CAMUS médecine de l'esprit. T. II. p. 20.

51) CHARDIN voyage en Perse. T. IV. p. 204.

24.

His iam patere videtur, non requiri semper ad intellectus et ingenii vigorem robur corporis aut sensuum, sed apta tantum irritabilitas aut sensilitas adaucta, quae morbosa quoque esse potest. Cum valetudine enim debili acerrimum ingenium congruere, antiqua est obseruatio, quae in rhachiticis et gibbosis maxime confirmatur 52). In his quoque ob magna plerumque capita actiuitas fibrillarum cerebri multo validior esse debet, quam in iis hominibus, qui minora habent capita.

25.

Defectus ingenii et intellectus nominatur *fatuitas*, *amentia* (*Aberwitz*, *Dummheit*: *Bêtise*, *Niaiserie*.) Haec quidem supponit generatim impotentiam animi, clare percipiendi ideas: fere semper iungitur cum sensuum torpore aut saltim minori actiuitate. Ideoque in senibus non rara est, qui ad infantilem statum tali modo redeunt 53). A somno nimio non raro 54): a quiete nimia per 12 annos affectata eadem fatuitas obseruata est 55).

Cum

52) CHEYNE english malady p. 104. — DUVERNEY maladie des os. T. II. p. 290. — GLISSON. de rachitide c. 2. p. 14. — ANDRY orthopédie. T. II. p. 6.

53) FISCHER de senio p. 67. ROBINSON of the spleen p. 83.

54) BOERHAAV. de morb. nerv. p. 590.

55) Gentlem. Magaz. 1751. Iun.

Cum aeterna et perpetua lex sit naturae, quod actionem nimis vitiosam sequi semper debeat relaxatio et inertia eo maior, quo magis incitabatur vis actiua; eruditi varii viri, laboribus animi nimis intensi, adeo denique debilitati apparuerunt, vt fatuos fere referrent 56). Saepius sequitur amentia morbos grauiore neruosi systematis 57), velut epilepsiam 58), raphaniam 59), maniam 60), apoplexiam. — Puerperae sanguinis plurimam partem perdentes, fatuae sunt, cum stimulus naturalis sanguinis deficiat, qui actiuitatem sensorii communis excitare valet 61). Circuitus humorum debilitatus fatuitatem generatim producere potest, cum hac functione praecipue functiones animales vegetae seruentur 62). — Ex colica pictonum obseruata est fatuitas, quae neruosis affectibus quam maxime est conspicua 63). Ex masturbatione nostris quidem temporibus adeo communis est fatuitas, vt fere quemcunque medicum doceat sua experientia. Sic quoque ex verminosa saburra 64), ex fordibus primarum viarum acrioribus 65), aut atrabiliaris.

26.

56) SWIETEN Comment. in BOERHAAV. aphor.

T. II. p. 265.

57) PERFECT'S Fälle vom Wahnsinn obs. 16, p. 81.

58) SWIETEN l. c. T. III. p. 397.

59) FORST. de sensibus internis p. 56.

60) HELMONT. homo et morb. p. 33.

61) TITSINGH Diana ontdeekt. p. 583.

62) BATTIE on madness p. 52.

63) Journ. de medec. Nov. 1761. p. 317.

64) WHYTT'S praktische Schriften S. 384.

65) Ephem. nat. curios. Dec, II, ann. 6. obs. 18.

Eorum hominum, qui amentia laborauerant, post mortem sectio fere semper aliquid monstrauit, quod praeter naturam in cerebro existeret. Sic frequens est obseruatio, serosam colluuiem existisse in encephalo, vel hydatides, vel verum hydrocephalum 66. Calculos in ventriculis cerebri, vel in plexu chorioideo, vel in sinibus deprehendi, non rara est obseruatio 67). Osseam naturam glandulae pinealis et tumores scirrhotos varios DVVERNEYVS 68): cerebrum siccissimum 69) aut flaccidum et molle LANCISIUS 70) et BONNETVS 71) in iis viderunt, qui amentia per vitam laborauerant.

Malam capitis configurationem, vt cranium comprimeretur, tanquam causam principem fatuitatis, obseruarunt Petr. BARRERIVS 72) et FABRICIVS HILDANVS 73). Peculiarem vero capitis et vertebrarum

66) WEFFER de apoplexia c. 4. — FABR. HILD. obs. 10. c. 4.

67) KERKRING spicileg. anatom. obs. 36. — Ephem. nat. cur. Dec. II. ann. 1. obs. 26. — MECKEL. Mém. de l'Ac. des scienc. à Berlin T. X. p. 93.

68) Mémoire, avant 1699. P. II. p. 25.

69) MORGAGNI de sedib. et causis morb. ep. VIII.

70) De sede cogitantis animae. Opp. T. II. p. 315.

71) Lib. X. obs. 2. §. 6.

72) Diverses observations anatomiques p. 241.

73) Cent. III. obs. 21.

brarum colli formationem nuper obseruauit in cretinis, omnium hominum maxime fatuis, MALACARNIVS 74) cum ACKERMANNO 75), quem legere neminem poenitebit.

Ceterum certa est obseruatio, fatuos diu viuere 76); hominesque eo pinguiore esse, quo magis ad fatuitatem procliuus sint 77). Neque mirum: cum irritabilitas eo facilius perditum eat, quo aquosiores, pinguiore sunt partes.

27.

Iam vero ad iudicii siue rationis ipsius alienationes progredimur. Hae quidem in eo consistunt, quod mens, quae recte obiecta externa percipit, falso ex illis iudicat. — Ideoque *ideale* sic dictum *delirium* ARNOLDI 78) ad hoc vitium pertinere non censeo: quod proprie sub hallucinationum nomine complecti cuperem. — Altera vero auctoris laudati species, quam *notionalem* dicit, cum imaginationis perueritate plerumque consistit. — Ex §. 17. patet, phantasiam aequo modo claras ideas posse generare quam sensationem

74) FRANK Delect. opusc. T. I. p. 100.

75) Ueber die Kretinen. 8. Gotha. 1790.

76) BACO VERVLAM. hist. vit. et mort. p. 155.

77) Georg. BAKER de affect. animi. p. 20. (4. Cantabr. 1755.)

78) Ueber die Natur des Wahnsinns. Th. I. (8. Leipz. 1784.)

nem ipsam, vt saepe discerni nequeant. Hinc error non quaerendus videtur in sensibus sed in sensorio communi.

28.

Delirium est vel febre iunctum vel absque febre: illud ideis viuidis, ferocitate, loquela temeraria, hallucinationibus sensuum grauioribus stipatur: hoc vero musculorum rigiditate, robore insigni, insensibilitate, plerumque torpore, deinde fixa illa idea est conspicuum, quae omnes animi vires sola occupat. — Quanta in hoc morbo sit imaginationis potestas, ex innumeris exemplis, praesertim vero ex iis elucet, vbi mors ipsa ex imaginatione vera sequebatur 79).

Haereditatis iure hunc cerebri statum posse ex parentibus in infantes propagari, antiqua est obseruatio, GREDINGII 80) maxime experientia confirmata: vt nesciam, quomodo possit MEDICVS 81) tueri opinionem contrariam. Haereditaria quidem dispositio per se nullum morbum producere potest; quodsi autem valida est, requirit tantum minorem, vel leuissimam causam occasionalem, vt morbus prodeat. — Dispositionem ad singulos morbos non quaero in fluidis partibus,

79) MORITZ Magaz. zur Erfahrungs - Seelenkunde.
V. B. I. St. S. 63.

80) Vermischte medic. und chirurg. Schriften S. 43.
55. 73.

81) Sammlung von Beobachtungen B, II, S. 743.

bus, sed in staminibus solidorum, aut in structura eorum.

Singularis omnino est obseruatio delirii chronici ex consensu solo deriuandi, quam signauit MICHAELIS 82), quod nempe in epidemia quadam per Hassiam grassante nouem aegri simul, dua capita singuli, se habere crederent.

29.

Reliquae quidem causssae delirii chronici resident vel in corpore vel in mente. Has quidem ordine tractare superfluum puto, cum prae aliis ARNOLDVS laudatus hoc iam abundanter fecerit. Corporis autem status varii, quibus functiones mentis adeo possunt laedi, vt delirium chronicum sequatur, sunt sequentes:

I. *Plethora*. Sic oritur ex suppressis lochiis, catameniis, haemorrhoidibus: his restitutis tollitur. Apud ALEXANDRUM TRALLIANVM 83), PAVLLVM AEGINETAM 84), AVENBRVGGERV 85), PERFECTVM 86) exstant plura eius causssae exempla. Causssa formalis vbique fere pependit ab affectibus praegressis,

82) Medic. prakt. Bibl. St. I. p. 114. 118.

83) Lib. I. c. 17. p. 100.

84) Lib. III. c. 14.

85) Von der stillen Wuth. S. 33. 41.

86) Fälle vom Wahnsinn 3. S. 18. — 6. S. 38. — 10. S. 55. — 35. S. 124.

gressis, aut ea sensorii communis irritabilitate, vt subire hunc mentis morbum facile aeger possit.

2. *Sordes* primarum viarum, vel biliofae 87), vel pituitosae 88), vel biliofo-putridae 89), vel verminosae 90). Quam valide agant sordes in systema nervosum, cuilibet patet, qui per aliquod tempus praxin exercuit. Ex eadem causa subitanea victus ac diaetae mutatio producit melancholiam et maniam, quod PERFECTVS 91) obseruauit.

3. *Refrigerium* violentum, quo fit vt, causa praesente formali, materies transpirabilis sensorium commune adgrediatur 92). Huc pertinet quoque obseruatio de exanthematibus retrogressis, tanquam causa delirii chronici 93): huc quoque obseruatio de alternante ptyalifimo cum delirio periodico 94).

4. De-

- 87) PAVLL. AEGIN. Lib. III. c. 15. — SCHENCK obs. p. 135. 369. — FOREST. Lib. X. obs. I.
- 88) WAGLER diss. de morbo mucofo p. 35. — KAEMPF von den Krankheiten des Unterleibes. p. 200.
- 89) FINKE de morbis biliosis anomalis p. 150. 161.
- 90) SCHMUCKERS chirurg. Schrift. Th. II. S. 49.
- 91) l. c. 9. S. 49.
- 92) PERFECT l. c. 24. S. 121.
- 93) LORRY de melanchol. T. I. p. 191. — MVZEL'S Beobacht. Th. II. K. 14. — PERFECT l. c. 27. S. 134.
- 94) HAEN praelect. pathol. T. II. p. 318. PERFECT l. c. 2. p. 12.

4. *Debilitas irritabilis*, quae a morbis praegressis acutis 95), vel neruosis, a studiis nimis intensis 96), a religione austera 97), ab affectibus lentis, prostrantibus oriri obseruatur frequentissime.

5. *Infarctus atrabilarii* adeo frequentes sunt causae delirii chronici, vt ab iis solis deducerent veteres hoc genus animi morborum, atque hodie fere semper obseruetur in iis, quibus vel congenita est melancholia, vel occasionibus vulgaribus contrahitur. — *Arthritidem anomalam*, quae non raro ex hoc caussarum genere sequitur, aut saltim cum eodem iungitur, pluries produxisse maniam aut melancholiam, MVS GRAVII 98) aliorumque fida est obseruatio.

6. Varias *cachexias* hoc animi vitium saepius secum ducunt, sicut scorbutus 99), plica polonica 100), lues venerea 101). — Sic quoque lacteae metastases accusantur saepius non immerito 102).

30.

95) SARCONE storia ragionata delle malatie §. 587. —

PERFECT l. c. 38. p. 202. — 39. p. 207.

96) PERFECT. l. c. II. p. 60. — 42. p. 218.

97) FAWCETT über religiöse Melancholie. 1785. 8. —
ZIMMERMANN von der Einsamkeit, variis locis. PERFECT. l. c. 23. p. 116. BLUMEN-
BACH medic. Biblioth. Th. II. St. I. S. 163.

98) De arthrit. anom. c. 7.

99) LIND on the scurvy p. 165.

100) Fr. HOFFMANN de delirio p. 263.

101) Nou. act. nat. cur. T. I. p. 346. — PERFECT
var. loc. —

102) PYZOS trait. des accouch. p. 234.

Iam superest, vt et eas colligamus obseruationes, quae in cadaueribus eorum, qui chronico delirio laborauerant, institutae sunt. — Quandoque quidem vitium vilius haud aderat, neque aliquid ad naturam morbi faciens inueniri poterat 103). Nonnunquam vero manifestus erat status cerebri praeternaturalis; alias, remotis partibus, obseruabatur aliquid, quod morbo ortum dare poterat.

Inflammationem cerebri aut saltim menyngum assumferunt, tanquam causam principem delirii, praefertim febrilis. MORGAGNII 104) vero, MEIBOMII 105), BRENDILLII 106), SCHROEDERI 107) aliorumque disquisitionibus satis euictum est, tum raram esse eiusmodi inflammationem, tum plerumque delirium febrile absque eadem gigni.

In glandula pineali omnino fere semper arenulae aut calculi parui obseruabantur: determinarunt autem iamdiu medici experti, in tot cadaueribus deprehendi eiusmodi indolem glandulae, vt fere ad statum naturalem pertinere videatur 108)

Malam

- 103) HOME clinical facts and experiments. p. 53.
Exp. XVI.
- 104) De sedib. et causis morbi. Ep. VII. 8.
- 105) Exerc. de observ. rar. coroll. 4.
- 106) Opp. P. III. p. 189.
- 107) Opp. T. I. p. 219.
- 108) DIEMEREROEK anat. lib. III. c. 6. SENTERINI obs. anat. c. 3. n. 8. MORGAGNI l. c. ep. VIII. 16.

Malam cranii configurationem in his casibus praeter MORGAGNVM 109) viderunt Petropolitani 110). — Cerebrum durum ac friabile fuisse, observatio adeo vulgaris est, vt ubique deprehendatur 111). — Dura imprimis menyngx crassior, vt fere cartilagineae esset naturae 112).

Serum limpidum effusum intra menynges aut ventriculos cerebri, sensorium commune comprimens 113): sic quoque hydatides frequenter apud ipsum MORGAGNIVM accusantur in delirio excitato chronico.

Distenta vasa cerebri sanguine, vt et, relaxatio-
ne per mortem orta, punctulorum specie sanguis trans-
sudauerit 114), ad frequentissimos casus pertinent.

31.

Rariores sunt observationes de coalitione menyngum inter se et cum cerebro 115), de squammis ossibus in cerebrum depressis 116), de scirrhis cerebelli 117), de ulceribus saniosis in cerebro 118) etc.

109) Ep. I. 14.

110) Comment. Petropolit. T. VII. p. 222.

111) BOERHAAVE aphorism. §. 1121. SANTORINI
obf. c. 3. n. 6. MORGAGNI ep. VIII.

112) MORGAGNI. ep. I. 2. 14. ep. LII. 6.

113) MOEGLING. Ephem. nat. curios. Cent. VI. 22,
MORGAGNI ep. I. 2. 4. IV. 30. VI. 2. VIII. 4.
XXXV. 16.

114) HOYER. Act. nat. cur. Vol. VI. obf. 39. — SWIETEN
Comment. ad BOERH. aphor. §. 1010. —
MORGAGNI ep. VIII.

115) MORGAGNI ep. I. 14.

116) L. F. MANNE observations de chirurgie p. 122.

117) MORGAGNI ep. LXII. 15.

118) ID. ep. IV. 2. 4.

T H E S E S.

I.

Nulli dantur in corpore humano pori inorganici.

II.

Non omnes morbi epidemici sunt contagiosi et vice versa.

III.

Indicatio symptomatica et vitalis minime in therapia est reiicienda.

IV.

Virus blennorrhoeae plerumque idem est, quod virus venereum.

V.

Pus non semper in abscessu ipso, modo quam maxime locali, generatur.

VI.

Diuisio februm secundum earum causas medico practico vtilissima videtur.

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
DE
COCTIONE PROMOENDA
SORDIUM BILIOSARUM
GASTRICARUMQUE.

Concocta movere ac purgare oportet; non cruda.
Hippocrates Sect. I. Aphor. XXII.

NO 78

PICA

ERRORIBVS MENTIS HYMANAE,

—————

C

D.

RE

GR

I

